

að hún færi til helvítis þegar hún *væri dæin*, ef hún gerði nokkuð ljótt.“ (bls 12). Vítast í þeirri sögu eru fornöfnin sett fram-
an við hvert mannsnafn. Það er alstaðar „*Hún Ólöf*.“— „Dan-
tid, *hon* Aaslaug varð vaksi jenta.“ „*Hon* Aaslaug drog til stöð-
uls.“ „*Han* gamla Knut Husaby lagde seg heldr aldri utan í
skinnbróki“— segir Björnson á landsmálinu norska. Það læt-
ur verr í eyra á landsmálinu íslenska, enda er það ekki lands-
málið íslenska. Með þessum feikna „*hann*“ og „*hún*“ íburði
tala engir á látlausu hversdagsmáli. Vér getum þessa aðeins
vegna þess, að sú þjóðsaga gengur að enginn eigi eins skemti-
legan stíl eins og Einar Hjörl. En oss finnst mikið vanta á að
þessi frásöguháttur geti látið vel í eyrum, og alls ekki frítt við,
að hann fylli röddina með flágjalla, þegar sagan er lesin upphátt.

Efni sögunnar er hugleiðing sveitarbarns um fráfall húsmóður
sinnar, er verið hefir barninu vernd. Það veltir fyrir séi öllum
vandamálum guðfræðinnar um réttlætisdóma guðs, hálfsofandi
í rúminu, og lendir síðan út á algjörðan „Universalism,“ finnur
að algjör útskúfun er ósamkvæm réttlæti guðs. Ekki svo ólag-
legt af sveitarbarni umkomulausu.

Í þessum tveim sögum er það eiginlega höfundurinn sjálfur,
niðursetningurinn og „Sigurlaug gamla,“ er söguna segir af
vitlausu Gunnu, er hugsar, talar og ályktar. Og þótt hann
bregði á sjálfan sig þessu gerfi má þekkja manninn, hugsandi
og gruflandi undir gerfinu. Hann er nokkurskonar bókmennta-
legur Grímur Ægir, einn sprettinn sveitarkrakki, annan sprett-
inn kerling. En hvers kyns sem persónurnar eru, verður eðli
þeirra og skapnaður hans eigið eðli og skapnaður.

Lang bezta sagan í bókinni er „Purkur“ og fyrir þá smá-
sögu er bókin meira verð en hún kostar. Sú saga er látlaust
sögð, undraverð lýsing á dauðastríði öreigans og aumingjans,
eltur mitt í óráðinu af lánleysi og bjargarleysi heimilisins, sem
hann er að deyja frá. Þá er sagan „Skilnaður“ góð saga líka,
um algengt efni, sonurinn að fara til Ameríku, og verður að
skiljast við ástríka og örvasa móður, er þolir ekki af honum að
sjá og fær að deyja áður en hann siglir. Fyrsta sagan, „Góð
Boð“, er sú lang tilkomumesta „Allegoria“ sem samin hefir
verið á íslensku.